

©Antero Aaltonen

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan informaatiohallinnan, erityisesti uusiutuvien luonnonvarojen hallinnonin, edistämiseksi on valmistunut ministeriön hallinnonalan yhteinen paikkatietostrategia.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan paikkatietostrategia sisältää varsinaisen strategiaosan ja erillisselvitykset, jotka koskevat hallinnonalan paikkatietoaineistojen ja -järjestelmien nykytilaa, paikkatietoalaan kohdistuvia muutostarpeista, paikkatietoalan kansainvälistä yhteistyötä ja kehittämislinjauksia, paikkatietoaineistojen ja -palveluiden hinnoittelua ja luovutusperusteita sekä hallinnonalan keskeisten paikkatietoaineistojen käytettävyyttä ja aineistojen yhdenmukaistamistarpeita.

PAIKKATIETOSTRATEGIAN TARVE

Paikkatietostrategian laadinnan yleisenä lähtökohtana oli täydentää Suomen tietoyhteiskuntastrategiaan ja muihin yleisiin paikkatietoalan kehittämissuunnitelmiin sisältyviä yleisiä kehittämislinjauksia. Ministeriön hallinnonalalla katsottiin tarvittavan yksityiskohtaisempaa – hallinnonalan tarpeista lähtevää – paikkatietostrategiaa, koko hallinnonalan paikkatietojen yhteiskäytön kehittämistä ja toteuttamista varten.

Hallinnonalalla todettiin tarve tarkastella hallinnonalan tietotuotantoa ja tietovarantoja aikaisempaa selvemmin myös omana, siihen välittömästi liittyviä teknisiä ratkaisuja ja toimenpiteitä laajem-

PAIKKATIETO- STRATEGIA MAA- JA METSÄTALOUS- MINISTERIÖN HALLINNON- ALALLE

pana kokonaisuutena. Hallinnon tietojenkäsittelyssä tulisi saada aikaan selkeä laadullinen kehitysaskel perinteisestä virasto- ja tehtäväkohtaisesta ajattelusta tietovarantojen hallinnan ja tätä tukevien tietopalveluiden parantamiseen.

Eriyisesti seuraavat seikat edellyttivät hallinnonalan paikkatietojen tuotannossa ja paikkatietojärjestelmien kehittämisessä yhteistyötä ja yhteistä strategista suun-

nittelua:

- Atk-muodossa olevan tiedon osuus hallinnossa lisääntyy kaiken aikaa.
- Eri lähteistä peräisin olevien tietojen yhdistelyn ja yhteiskäytön mahdollisuudet lisääntyvät.
- Tietojärjestelmien merkitys ja kustannukset kasvavat ja tietojenkäsittelyn pääomavaltaisuus ja järjestelmäriippuvuus lisääntyvät.
- Viranomaisten hallussa olevilla atk-muotoisilla tiedoilla on lisääntyvää merkitystä kansalaisten ja yritysten toiminnassa.
- Hallinnonalan keskeisillä paikkatietoaineistoilla on keskeinen merkitys myös toisten viranomaisten toiminnassa.
- Maa- ja metsätalousministeriön paikkatietovalmiuksia tulee teknisesti ja sisällöllisesti kehittää sidos- ja yhteistyöorganisaatioiden valmiuksia vastaavasti.
- Maa- ja metsätalousministeriön toiminta-ajatus linjaa luonnonvarapolitiikan, uudistuviin luonnonvaroihin perustuvien tuotteiden ja palveluiden laadun sekä maaseudun ja siellä tapahtuvan elinkeinotoiminnan edistämisen hallinnonalan toiminnan keskeiseksi sisällöksi. Paikkatiedoilla on toiminta-ajatuksen toteutumisessa strateginen merkitys.
- Hallinnonalan tuottamien, toimialan kannalta välttämättömien ja yhteiskunnan kannalta tärkeiden valtakunnallisten perusaineistojen määrä on suuri ja tarve niiden hyväksikäyttöasteen nostamiseen on selvä.

jota tukee vahva tieteellisen ja soveltavan tutkimuksen panos. Hallinnonala on myös keskeinen vaikuttaja perusrekisterikokonaisuuden ja paikkatietoytimen muodostamisessa ja ylläpidossa. Tämä määrää hallinnonalan paikkatietostrategian painotukset ja tärkeimmät tavoitteet.

PAIKKATIEOSTRATEGIAN TAVOITTEET

Paikkatietostrategian tavoitteiden asettamisen lähtökohdaksi on hyväksyttävä, että toimivaan paikkatietojen yhteiskäyttömaailmaan kuuluu luonnollisena osana hyvinkin erityyppisiä osajärjestelmiä ja että hallinnonalalla toimijoita on ja tulee aina olemaan useita. Useiden toimijoiden olemassaolo ei ole haitallista, vaan eräs laaja-alaista hyötyä tuottavan järjestelmän, tietojen nopean tuottamisen ja tietojen tehokkaan hyödyntämisen perusedellytys.

Hallinnonalan paikkatietostrategian yleisten tavoitteiden on myös luotava ne puitteet, jotka tukevat laadullista kehitystä perinteisestä operatiivispainotteisesta tietojenkäsittelyajattelusta informaation hallinnan ja tuotteistetun tietopalvelun järjestelmiin.

Strategia määrittelee tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka:

- Paikkatietoaineistojen kehittämiseen ja ylläpitoon sitoutuu vuosittain huomattavasti hallinnonalan voimavaroja, joiden käytön ohjausta sekä kustannus- ja hyötyarviointia tulee parantaa.
- Hallinnonalalla tarvitaan yhteisiä paikkatietojen luovuttamisen käytäntöjä ja periaatteita, jotka on sovitettu viranomaistoiminnan julkisuutta sekä valtion tuottamien suoritteiden maksullisuutta koskeviin säädöksiin ja määräyksiin.

PAIKKATIEOSTRATEGIAN TARKOITUS

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan paikkatietostrategia osoittaa ne perusteet, joiden mukaan hallinnonala tavoitteellisesti, suunnitelmallisesti ja yhteistyössä toimien soveltaa edistävän paikkatietoteknologian tarjoamia mahdollisuuksia tietojensa hallinnan ja hyväksikäytön sekä toimintansa ja palveluidensa kehittämiseen.

Paikkatiedot liittyvät monipuolisesti ja useissa kohdin olennaisesti hallinnonalan virastojen ja laitosten perustehtäviin. Tämän vuoksi hallinnonalan paikkatietostrategia pyrkii ilmentämään ja konkretisoimaan hallinnonalan ja sen yksiköiden toiminta-ajatuksia, ja sen tulee täsmentyä yksiköiden strategisessa suunnittelussa ja toteutua niiden käytännön toiminnassa.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtävät muodostavat elinkeinopoliittisen, maaseutupoliittisen ja luonnonvarapoliittisen kokonaisuuden,

- edistävät hallinnonalan mahdollisuuksia toteuttaa yhteiskunnan yleisiä tietotarpeita vastaavaa tietotuotantoa ja tietopalvelua tehtäväalueellaan
- ottavat huomioon valtionhallinnon ja julkisen hallinnon muiden tehtäväalueiden tietotarpeet ja suuntaavat tätä koskevaa yhteistyötä
- tukevat luonnonvarapolitiikan, maaseutupoliitiikan ja niihin liittyvän elinkeinopoliitiikan kokonaisedun ja kansallisten tavoitteiden mukaista toimintaa ja tähän liittyvien tietotarpeiden tyydyttämistä edistämällä valtakunnallisten tietoaaineistojen kehittymistä sekä vuorovaikutusta yksityissektorin, valtiosektorin ja kuntasektorin välillä
- parantavat toimialueelle kuuluvan elinkeino- ja yritystoiminnan välittömiä edellytyksiä tarjoamalla sellaisia tietoaaineistoja, tietotuotteita ja tietopalveluita sekä niihin liittyviä asiantuntija- ja neuvontapalveluita, joita yksittäiset yritykset ja toimialat voivat toiminnassaan sekä sen suunnittelussa ja kehittämisessä menestyksellisesti hyödyntää
- vahvistavat toimialan poliittisen, hallinnollisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon, suunnittelun ja seurannan tietoperustaa ja analyysimahdollisuuksia

- edistävät hallinnonalan tietotuotannon, tietovarantojen ja tietojärjestelmien rationaalista ja taloudellista ylläpitoa ja kehittämistä
- lisäävät paikkatietoteknologian sekä sen kansallisen ja kansainvälisen kehityksen ja sovellusmahdollisuuksien tuntemusta hallinnonalalla sekä sen sidosryhmien ja asiakkaiden piirissä
- tukevat paikkatietoteknologian tieteellisen ja soveltavan tutkimuksen kehittymismahdollisuuksia hallinnonalan tutkimusyksiköissä ja tutkimustyössä.

PAIKKATIEOSTRATEGIAN TOTEUTUS

Toteutusvälineinä hallinnonalan paikkatietostrategiassa ovat tulosohtaus ja hankekohtainen toteuttamistapa eli yksittäiset kehittämishankkeet. Toteuttamistavan valintaan ovat vaikuttaneet hallinnonalan omat ja hallinnonalalle kohdistuvat moninaiset tietotarpeet ja teknologian kehityksen nopeus, jolloin koko toimialan kattavia ja pitkäkestoisia suurhankkeita ei ole käytännössä mahdollista toteuttaa. Hankekohtainen lähestymistapakin on nähtävä useampivaiheisena tapahtumaketjuna.

Toteuttamistavan valinta perustuu näkemykselle, että tulosohtauksella, vuotuisilla tulostavoitteilla ja yksilöidyillä kehittämishankkeilla rakennetaan hallinnonalan paikkatietojen yhteiskäytön kokonaisuutta huomattavasti tehokkaammin ja uusia sovelluksia, menetelmiä ja paikkatietoaineistoja saadaan hallinnonalan yksiköiden käyttöön huomattavasti nopeammin kuin hyvin laaja-alaisen kehittämishankkeiden kautta. Kehittämishankkeet edistävät samalla hallinnonalan sisäistä yhteistyötä ja verkostoitumista, koska ne on jäsenetty kehittämishankeryhmiksi ministeriön koko hallinnonalan perustehtävistä eikä yksittäisten virastojen ja laitosten toimialasta käsin.

Kehittämishankeryhmät, jotka sisältävät 30 yksittäistä kehittämishanketta, ovat seuraavat:

- *Yleishankkeet*, lisäävät ja helpottavat hallinnonalan paikkatietoaineistojen käyttöä, parantavat aineistojen yhteensopivuutta ja selkeyttävät aineistojen keruun, ylläpidon, laadunvarmennuksen ja tietopalvelun vastuita.
- *Perusrekisterihankkeet*, pääpainopiste on hallinnonalan vastuulla olevien perusrekistereiden ja kansalliseen paikkatietoytimeen kuuluvien paikkatietoaineistojen ylläpitämisessä, kehittämisessä ja laadun varmentamisessa sekä tietopalvelun järjestämisessä tietojen hyväksikäyttöasteen nostamiseksi.

- *Biotooppi- ja geotyyppihankkeet*, kehitetään hallinnonalan kasvupaikka- ja maaperätietojen hallintaa ja hankintaa, jotta hallinnonalalle tärkeiden uusiutuvien luonnonvarojen tuotannon rajat kyettäisiin hyvin tunnistamaan ja ottamaan huomioon uusiutuvien luonnonvarojen käytössä, käyttöä suunniteltaessa ja kehitettäessä.
- *Maastotietojärjestelmähankkeet* ovat yleisten maastokarttojen ja maasto- ja kiinteistörajatietojen käytön edistämiseen ja käytettävyyden parantamiseen liittyviä hankkeita.
- *Seurantajärjestelmä- ja tukihankkeet* liittyvät hallinnonalan vastuuseen uusiutuvista luonnonvaroista, mikä edellyttää tietotuotannon ja tiedon hankinnan tehostamista uusiutuvien luonnonvarojen käytöstä, laadusta, tilasta ja kehityksestä.

LOPUKSI

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan paikkatietostrategia ei ole, eikä

se voi ollakaan, pitkän aikavälin sitova toteuttamisohje, koska paikkatietoalan kehitys on niin nopeaa, ettei pysyviä strategialinjauksia voida laatia useaksi vuodeksi. Hallinnonalan paikkatietostrategia onkin nähtävä jatkuvana prosessina, jossa nyt valmistunut strategiaraportti on eräänlainen tämänhetkiseen tilanteeseen perustuva poikkileikkaus niistä ajatuksista, näkemyksistä ja tavoitteista, jotka nyt koetaan tärkeiksi ja tarpeellisiksi.

Strategiaa on varauduttava tarkistamaan ja uudistamaan. Lisäksi strategiassa nyt määriteltyjen tavoitteiden koordinoitu toteuttaminen ja täsmällisen yhteisen tavoitetilan asettaminen vaativat vielä yksityiskohtaista selvittämistä ja yhteensovittamista. Ilman toteutuksen ohjausta ja seuranta paikkatietostrategia ei myöskään itsessään johda haluttuihin muutoksiin.

Hallinnonalan paikkatietostrategian luominen pääosin hallinnonalan omin voimavaroin on jo sinällään täyttänyt strategian tavoitteita tarjoamalla hallinnon-

alan paikkatietoasiantuntijoille tilaisuuden tiiviiseen yhteistyöhön. Tämän seurauksena hallinnonalan tietämys tuottamistaan paikkatietoaineistoista, niiden käyttömahdollisuuksista ja ominaisuuksista sekä tietojen yhteiskäytön ongelmista ja mahdollisuuksista on selvästi laajentunut ja täsmentynyt.

Maanmittausneuvos Raimo Vajavaara,
Maa- ja metsätalousministeriö,
Maaseutu- ja luonnonvaraosasto, PL 232,
00171 Helsinki, puh. (09) 160 2170,
sähköposti: raimo.vajavaara@mmm.fi.
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteisen paikkatietostrategian varsinainen strategiaosa on kokonaisuudessaan saatavissa Internetin välityksellä maa- ja metsätalousministeriön maaseutu- ja luonnonvaraosaston kotisivuilta <http://www.mmm.fi/osastot/mlvo>.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan paikkatietostrategia. Maa- ja metsätalousministeriön työryhmäraportti n:o 1/1999, Maa- ja metsätalousministeriö

LÄHTEET:

Vajavaara, Raimo: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan paikkatietostrategian taustaa ja sisältölinjauksia. Visions in Environmental GIS. Proceedings, MTT, s. 25–27. Jokioinen 1998.